

ชุมชนเรือนแพริมแม่น้ำสะแกกรังในจังหวัดอุทัยธานีเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีความสำคัญตลอดอดีตจนถึงปัจจุบัน มีลักษณะที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม (Cultural Landscape) โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นประเด็นระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา ซึ่งในการพัฒนาได้มีการกำหนดมาตรฐานจากสากลมาควบคุม ทำให้เรือนแพมีลักษณะที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานดังกล่าว เช่น มาตรฐานตามเกณฑ์ของกฎหมายควบคุมอาคาร

วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมของเรือนแพในปัจจุบัน ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพลวัตวัฒนธรรมกับลักษณะทางกายภาพของเรือนแพตลอดจนลักษณะการให้บริการของระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการในพื้นที่และเปรียบเทียบลักษณะทางกายภาพของเรือนแพกับข้อกำหนดทางกฎหมาย ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพลวัตวัฒนธรรมกับลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมตลอดจนความคิดเห็นในการอยู่อาศัย และศึกษาและทบทวนนโยบายข้อกำหนดกฎหมายและมาตรฐานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมของเรือนแพ

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนเรือนแพริมแม่น้ำสะแกกรังมีความเป็นไปได้ในการปรับปรุงอาคาร เนื่องจากลักษณะทางกายภาพที่ไม่ตรงกับมาตรฐาน การอนุรักษ์ชุมชนเรือนแพมีมาตรการหรือแนวทางการอนุรักษ์ที่กำหนดไว้เพื่อชาวเรือนแพมีส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ

1) ส่วนการอนุรักษ์ เนื่องจากชุมชนเรือนแพเป็นรูปแบบทางมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ที่เป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาของสังคม การดำรงชีวิตที่มีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทของสิ่งที่ต้องอนุรักษ์ได้ ดังนี้

ทางกายภาพ (Tangible) คือ ตัวอาคารเรือนแพและสภาพแวดล้อม

T 146892

ทางนามธรรม (Intangible) คือ แนวความคิดในการสร้างเรือนแพ ตลอดจนลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ที่สืบทอดมาตลอดตั้งแต่อดีต

2) ส่วนการปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งของการอนุรักษ์เช่นเดียวกัน สามารถสรุปแนวทางการอนุรักษ์ได้ใน 4 รูปแบบ คือ การประชาสัมพันธ์ การจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กร มาตรการทางกฎหมายหรือข้อบังคับในการออกแบบและการปรับปรุงและการพัฒนาพื้นที่

การประชาสัมพันธ์ เป็นการเน้นในด้านการสร้างความตระหนักและการปลูกจิตสำนึก การจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กร องค์กรท้องถิ่นเป็นตัวกลางหรือตัวแทนในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำมติของชาวชุมชนส่วนใหญ่ขึ้นไปในระดับของนโยบายได้และยังเป็นตัวแทนรับผิดชอบในการจัดการโครงการหรือแนวทางในการอนุรักษ์ที่มีผลกระทบกับชุมชนโดยตรง

มาตรการทางกฎหมายหรือข้อบังคับในการออกแบบและการปรับปรุง กฎหมายที่ออกมานานไม่เอื้อต่อการปรับปรุงในเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์จำเป็นต้องมีการพัฒนาพร้อมๆ กันไป โดยมีรายละเอียดใน 2 ประเด็น ดังนี้

- 1) ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติควบคุมอาคารเดิมแต่ให้มีการประกาศเขตเฉพาะที่ได้รับ การยกเว้นจากพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร
- 2) มีแนวทางการพัฒนาปรับปรุงอาคารเรือนแพในพื้นที่ที่ประกาศเขตเฉพาะเพื่อให้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตและกิจกรรมทางวัฒนธรรม

การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงสิทธิของชาวชุมชนได้พิจารณาตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ (มาตรา 26-27) โดยในการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นนั้นชาวชุมชนมีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการพัฒนา (มาตรา 56,60) ซึ่งภาครัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมและทางการเมือง (มาตรา 76) ตลอดจนสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 79) ซึ่งตัวรัฐบาลท้องถิ่นเองย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมที่มีอยู่(มาตรา 289-290)

ในการปรับปรุงควรพิจารณาโดยละเอียดเพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงหรือการบิดเบือนความแท้จริงของลักษณะอาคารพักเรือนแพตลอดจนวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้อง เพราะเรือนแพเป็นรูปแบบหนึ่งของอาคารที่มีพลวัตวัฒนธรรมและสอดคล้องกับพฤติกรรม วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม

Raft house community of the Sagaekrang River, Uthai-Thani Province, which has its own uniqueness of cultural landscape, has been important habitat for ages.

This study focuses on the issue of development and conservation particularly, the application of today's building standards on the development of historic buildings. The aims of the study are: a) to study and analyze the raft house architectural and environmental characteristics: b) to analyze the relationship between cultural activities and physical appearance of the houses along with the public infrastructure and utility services provided in the area: c) to compare existing dimensions of spaces of the houses with the modern building standards and d) to analyze the relationship between cultural dynamics and social economic characteristics along with opinions of habitation, and to review the policy, legislation and criteria in relation with architectural and environmental of the raft house. It was found that there is possibility to improve the substandard parts of the raft house of the Sagaekrang River community. There are two factors of conservation for the community.

1. The conservation of heritage that can be classified into two types while are: a) the tangible structure of the house and the environment and b) the concept of the raft house including its socioeconomic and distinctive cultural features.

2.1 Public relations: It deals with awareness raising.

TE 146892

2.2 Organization framework. The local organization can act as an authority for exchanging ideas and bringing the community's vote to become policy; to be responsible for dealing with any conservation project or any conservation tendency, which may have a direct undesirable impact on the community.

2.3 Declaration of special conservation zone to be exempted from the control of modern building standards.

2.4 Area development. It is to emphasize state development policy (Articles 26-27 in the Constitution) that the community's rights should not be neglected. People of the community have rights to work together with state for occurring development schemes (Articles 56,60 in the Constitution). State sector must promote and support community participation in developing economic, social and politic planning including participation in conservation (Articles 76,79 in the Constitution). It is local administration's duty to preserve the existence of local arts, intellectual pursuit or cultural (Articles 289-290 in the Constitution).

In terms of improvement, a thorough thought ought to be given in order to prevent any alternation or changes the original characters of raft house and all connecting ways of living. The reason is that a raft house has been a pattern which has cultural dynamism and is in agreement with ways of life, behavior and environment of the people.